

Huszonötösök, édes véreim.

Ha embereket üldöznek ki lakóhelyükből a hideg éjszakába, rongyosan, fázva, borzasztó az, de ha halottakat, holtak szellemét akarja valaki kitagadni és elűzni arról a helyről, ahová a régi szeretetet keresni jönnek vissza egy-egy éji órán, még borzasztóbb az.

Virágos nyári reggelen, őszök derlepett alkonyatján, hosszú telek éjszakáján indultak Losoncra a huszonötösök ezrei messze vérvirágos halálmezők felé. Hétezer maradtak idegen földeken, észak, dél, kelet, nyugat szellője hordja szétmállott csontjukat. A lelkük a hűséges lelkük visszatért Losoncra és elüzetett. Nem engedték az új hatalmasok, hogy megpihenjen a hétezer lélek könnyharmatos vágyódása Losonc házai között. Bolyongtak hazátlanul, szeretetlenül megbecsülés nélkül.

Bolyongtak, míg Salgótarján a kicsiny szabad föld, a rabország határán ezerkilencszázharminckettő

június tizenkilencedikén a hétezer bolyongó, hazátlan léleknek lelkét nem nyitott.

A régi foszladozó zászló után, az emléküket, a szeretetüket őrző tábla előtt végeláthatatlan sorok masiroztak. Tisztelegtek Salgótarján szíve előtt. Fehér hosszú vonalak, halott kürtösök törött kürtjének ütemére szellemlábakkal döngöttek a földet, a földet amely az övék, amelyről im lakói elismerték, hogy az övék. A földet melyért életet adtak.

Raj raj után, század század után. Az eleje már Somosnál tart és még mindig ontja az ut a sort. Új kürt, új batallion. Minden parancsnok hangtalan tisztelgést vezényel s aztán előre mutat.

A borzalmak néma tanúi, a be nem fogadott lelkek ezrei most mind Tarjánba gyülekeztek s számadásra indul a sereg: Losoncra masiroznak a huszonötösök!...

Sz. I.

A 25-ös losonci ezred hősi emlékművének leleplezése.

Három esztendővel ezelőtt egy 25-ös esztendővel vetette fel a gondolatot Báthly László üveggyári tisztviselő: emeljünk emléket a hontalanná vált ezred háborus teljesítményeinek megőrkítésére! A gondolat megtetszett s egy lelkes kis gárda kibontotta a zászlót, melynek lengése megérintette a határokon túl élő volt 25-ösök lelkét is és valósággá lett az eszme.

A június 19-iki leleplezési ünnepség előkészületei hetek óta folytak.

József tábornagy ő kir. fenségét kérte fel a 25-ös Emlékműbizottság arra, hogy az emlékművet leleplezze. A főherceg készséggel vállalkozott erre s szárnysegéde vitéz Dréhr Endre százados útján a legkövetlenebb, meleg és szeretetteljes

érintkezést tartotta fön az Emlékműbizottsággal.

Június 19-én zászlódiszbe és ünnepelőbe öltözött városra ragyogott a nap.

Utolsó simítások az ünnepség színhelyén, kivonul a rendőrség, katonaság, sok ezer ember, egymásután érkeznek a notabilitások autói, pont 9 óra 30 perckor kürtszó jelzi a kir. fenség érkezését.

A bányazenekar a Hymnusba kezd. Ő fensége fogadja az állomásparancsnok és diszszázad parancsnokának jelentését, majd elvonul a diszszázad előtt, amikor is a Hymnust megszakítja a zenekar.

Ő fenségének nemzetiszínű és a város színeit viselő szalaggal a zászlókat nyújt át Lapsánszky Margit, majd a rendőrkapitány jelentkezése után dr. Soldos

Béla főispán és dr. Baross József alispán a vármegye, dr. Förster Kálmán polgármester a város, Báthly László a 25-ös Emlékműbizottság nevében üdvözlik a kir. herceget, aki néhány kedves szóval válaszol, majd a cserkészek sora között a templomba vonul, nagy kísérettel. Traum esp.-plébános mond szentmisét, a kóruson a Kath. kör dalárda Schmelzer Miklós tanár vezetésével, Lóser ig.-tanító orgonajátékával és ofertoriumkor Ehrlich Józsefné gyönyörű „Ave Mária”-jával adja meg a gyönyörű kíséretet.

Szentmise után a kir. herceg a bányaszállóba vonul, ahol szükkörben vilásgelgeli fogaszt, majd 11 óra 15 perckor megérkezik az ünnepség színhelyére, ahol dacára az óriási néptömegnek, példás rend és fegyelem van.

Aranyzuhatagként ömlött a napsugár a katolikus templom előtti térre, amidőn az érdeklődők ezrei, a katonai csapatok, a vitézek, frontharcosok, egyesületek küldöttségei elfoglalták helyeiket a lepelletakart emlékmű fölött, mellett és szemben. A szép művi diszszátor hűvös oázisa mellett két oldalt a huszonötös asszonyok és a helybeli zászlóalj tisztikara foglalt helyet.

Csakhamar felhangzik a kürtszó, Hymnus, megérkezik Őfensége József főherceg kíséretével, fogadja az állomásparancsnok jelentését és a diszszátorban foglal helyet. Oldalán Sztranyavszky Sándor ny. államtitkár képviselőnk, Soldos Béla főispán, Baross József alispán, Dr. Förster Kálmán polgármester, Veres Zoltán főszolgabíró és a vállalatok, városok előkelőségeivel. A volt 25-ös ezred tisztikarát Hennings Aladár ny. vezérőrnagy képviselte, míg az ezred utolsó ezredparancsnoka Dietrich Ede ny. ezredes kedves huszonötöseinek élére állott.

Fölhangzik a 25-ösök ezredhívó jele a templom mellett és megjelenik a régi viharvert 25-ös hadilobogó Vágó Péter veterán kezében, dr. Pogány József és Czirbesz István v. tart. tisztek között. Dietrich ezredes, Báthly László és Pongrácz György v. főhadnagy kíséretében előre megy s az emlékmű jobb oldalán helyezkednek el a zászlóval.

Az Ursutz József dirigálta nagy-szerű acélgyári dalárda Híszkeggye után Schultess Alfréd v. 25-ös főhadnagy az emlékműbizottság tagja felkéri rövid beszédbe a József főherceget beszédének megtartására, miközben harangzúgás és

kürtszó mellett lehullott a lepel az emlékműről.

Feltörő laps, hatalmas éljenzés, csillogó hűséges szemek fogadják az emlékmű előtti emelvényre lépő, legmagyarabb főherceget. És kíséri a szívek fellobbanása, a megbüvölt tekintet, fel-felzúgó helyeslés minden szavát, minden mondatát a magyar katona lelkéből soha ki nem irtható népszerűségű tabornagynak. Mulhattak az évek, mosódhattak az emlékek, de a ragaszkodásnak e szent kapcsán, amelyet kivirulni láttunk a Főherceg beszéde alatt, semmit sem tudtak változtatni. A nagyhatású és viharos helyesléssel félbeszakított beszédnek nagyrészt itt közöljük:

Tisztelt ünnepelő közönség, vitéz Bajtársak, magyar Testvéreim!

Trianon sötét éjszakáján, dermesztő telén, melyben minden magyar szenved, melyben minden magyarnak a szíve vérzik és sajog, Trianon dermesztő telén ma Salgótarjánban egy tavaszi üde virág fakad. Tavasz, üde virág, mely hirdeti Magyarország tavaszának közeledtét, Magyarország feltámadásának lehetőségét. E tavaszi virág, e szép emlékmű, mely Salgótarján és az összes vitéz 25-ösöknek azon szent ígéretét jelképezi, hogy olyan szívvel-lelekkel, olyan lelkesen, olyan önzetlen hazafiassággal, olyan ragyogó készséggel fognak Salgótarján és az életbenmaradt hősök küzdeni édes hazánk felépítésében és ha hiv a Haza, ott lesz mind, ott leszünk mindnyájan, hogy azt amiért ők hiába küzdöttek, azt mi elnyerjük, Nagymagyarországot újra talpra állítsuk és elérjük azt, hogy ők ne esetek legyenek el hiába.

Hősök! Dicső név magyarok és tótok mind hős testvér, vállalva küzdöttek a magyar szent eszméért, egy szent hazáért, Magyarorszáért, melyben igaz testvérek lettek és melynek széjjelszaktása e testvériséget soha meg nem szüntetheti. Magyarok és tótok boldog testvérek voltak ezer évig és boldogok lesznek újra ezer éves Nagymagyarországon.

Itt, e szép emlékműnél elszáll lelkem előtt a 25-ösök világháborús története.

Az ezred, ahová a király szava, a főparancsnokság parancsa állította, mindenütt dicsőségesen megfelelt, vérzett, győzött, megmutatta, hogy mi a magyar, mi az igazi hazafi akkor, ha nem csak üres szavakkal kell hirdetni valamit, hanem életüket és vérüket is kell feláldozni a hazáért. 7000 halottnak emlékét ünne-

„A MUNKA” TÁRCÁJA

A volt Nógrád—Gömör—zólyomi 25-ös házi-ezred emlékezete.

(Az ezred június 19-én leplezte le emléktábláját Salgótarjánban.)

A közös hadsereg egyik legrégibb gyalogezredének története.

A 25-ös bakák vitézsége a világháboruban.

Irtá: Markó Miklós.

Az egykori 6-dik kassai hadtest egyik legvitézebb, a tengerzöld hajtókás, fehér gombos és csupa szálas magyar, német és tót anyanyelvű fiukból álló losonci ezred az 1918. évi összeomlásig 246 évig állott fenn és 1922. évben ünnepelte volna a 250 éves jubileumát. Az ezred nagyszámu, mindig vitézül és ön-feláldozóan harcolt tartalékos és altiszti karát, a három vármegyének 12 városa szolgáltatta és pedig Rimaszombat, Balasagarmat, Rozsnyó, Losonc, Zólyom, Dobsina, Salgótarján, Jolsva, Nagyrőcze, Tornalya, Putnok és Pelsütz értelmisége. Sajnos az ezred tényleges tisztikara nagyrésze idegen honpolgár volt és csak kevés számu magyar születésű tiszt szolgált az ezredben.

A világháború mind a négy évében is diadalmasan küzdő 25. gyalogezred 1672. év óta a Habsburgok védelmében az összes európai harctereken lezajlott csatákban változó szerencsével, de mindig vitézül harcolva vett részt.

A világháboruban minden harmadik 25-ös baka mellén vitézségi érem ragyog és összesen 42 menetszázad indult a harctérre s legendás hősiességgel faragta mind-örökre nevét a história ércablájára.

A katonai erények minta-ezrede résztvett 1686. évben Budavárának visszavételében, egy évvel utána a diadalmas zentai csatában, majd később a Napoleoni győztes csatákban. Aspern, Drezda, Lipszénél mindig elől jártak a harc tüzeiben, de az ezrednek legutolsó szereplése szinte az egész multjával fölér. Minden napja egy korszakot jelent. Az ezred multja ragyogó tükre a magyar nemzeti dicsőségnek, mellyel Európa sorát intő nagy és véres csatákban korszakozta az ezrednek mindenkoron jó hírnevét. A vitéz ezred évszázadokon át mindig tisztán őrizte meg lobogóját, bár alatta több mint tízezer estek el vagy sebesültek meg, sohasem érte zászlajukat az a folt, hogy az ellenség diadaljelvénye lett volna.

Ha végigfutunk a 25. ezred vérről írt történetének lapjain, büszkén mondhatjuk róluk, hogy „csak sást nem zenek a sasok.”

Az 1914. évi világháború kitörése után a kassai 6. hadtest parancsnoka, Boroovics vezérezredes az Orosz-Lengyelországra való bevonulása előtt megsejmelte a 27. kassai hadosztály négy ezredét, a 25. losonci eered testvér-csapatát. A szemle után Boroovics vezérezredes az egybegyűlt tisztekhez lelkes beszédet intézett, megemlékezve minden egyes ezrednek hajdani diadalmas sze-

repléséről, különösen kiemelte a legrégibb, a 25. ezred mindenkor példás vitézségét. Azóta a 25. ezred az északi harctéren rendületlenül veri vissza az oroszok keletgaliciai és az olaszok piavei front összes előretörő kísérleteit és kiépítettek egy olyan csodás földvárát, egész erdők, páncélok, betonok, nyírfafalások, padlózások, bevehetetlen, biztos lövőállások rafinált rendszerével, hogy az ezred lövőárka híres és közmondásosan dicsért egész Jeruzsálemig.

A gömör-nógrádi ezredet a harci területen vig notáikról, hangos terefeikről, örökös évődéseikről és mindig nevetős kedvükről ismerték. Tévedés azt hinni, hogy némely közéjük csapódó gránát valami nagy konsternációt keltene köztük.

Kötelességüket bámulatos türelemmel végzik minden helyzetben. A parancs szent volt előttük. Ha valamelyik hanyag vagy huzódó, nem kell hozzá a tiszt fedése, megpirongatják, leszidják, kiligázzák maguk közt. Ez mindennél többet használ.

A világháború véres ütközetekben az egy falubeli lehetőséget szeretnek mindig együtt tartani, a körülményeket igen becsülik, az öregebb itt is letegezi a fiatalabbat.

A fényes multu ezredet gróf Serényi Béla volt földmívelésügyi miniszter, gömör-putnoki egykori földbírtokos egyik öse, Serényi János gróf tábornagynagy I. Lipót császár idejében alapította. Azóta mint magyar jellegű gyalogezred, sok viszontagság közt szolgált békében és har-

colt végig háborukat, sok áldozattal, változó szerencsével. Hatvanegy háboruban volt a vitéz ezrednek része, százötvenegy ütközetben lobogott a zászlója, 45 döntő csatában küzdött hősiessen. A legénysége a spanyol, francia, német, olasz, svájci, dalmát, török, orosz, szerb, oláh, osztrák és magyar csatateretek közül nagyon soknak áztatta a földjét magyar vérről, ráírva vitézségével a nevét a hadsereg történelmének legszebb lapjaira.

Az ezred a világháboruban Pokorny lovassági tabornok nevét viselte. A közös hadseregnek csupán egyik olyan gyalogezrede volt, amelyet előbb alapítottak a 25. ezrednél. Az 1672-ben I. Lipót uralkodása alatt alapított ezrednek megalapítóját gróf Serényi János volt a legelső tulajdonosa. 1673-ban már résztvett a Rajna mellett a franciák ellen vívott kolmári csatában s itt 200 embert veszített. Az ezredet ezután áthelyezték az idegen földről Magyarországra és Lotharing ai Károly vezérlete alá rendelték. Az ő parancsnoksága alatt résztvett Budavár visszavívásában 1686-ban. Gróf Széchenyi Péter vezérlete alatt Belgrád ostrománál tűnt ki 1691-ben, résztvett Nagy-Várának a törököktől való visszafoglalásában. 1697-ben a zentai diadalmas csatában aratott dicsőséget. A győzelem kivívásában nagy része volt a 25. ezrednek. 1711-ben angol hajókon Spanyolországba vitték s itt gróf Starhemberg ezredes vezetésével a tábornagy Gardonánál nagy kitüntetéssel harcolt.

1717-ben Belgrád vára alá rendelték, itt résztvett Jenő főherceg vezér-

peljük ma itt 7000 dicső hős, akik eles-
tek a harcokban, kiknek teste messze
távol idegen földön, túl ezeréves határa-
inkon nyugszik, úgy érzem, hogy ez
a 7000 hős ma leszállt a mennyekből
ide, közöttünk van a lelke és áldólag
imádkozik Salgótarjánért, Salgótarján la-
kosságáért és mindazokért, akik az ő
emléküket megbecsülve csatlakoztak szent
hazafiasságukhoz.

A 25-ös ezred tűzkeresztségét 1914
augusztus 26-án a komarnói nagy csatá-
ban nyerte, ahol 120 halottja, 750 sebe-
sültje volt. A nagy lemergi csatában
dicsőségesen megállotta helyét. A San
melléti nagy dombokban, a híres rud-
niki halálkastély nem fog elmúlni emlé-
kezetünkben.

Együtt küzdött Kassa és Losonc
hősi serege a vasbrigád a magyarok felé
azt mutatva, hogy együtt volt s ha vihar
jött is, mely széjjeltépte hazánkat, majd
ujra együtt lesz megint, a magyar nagy
hazáért.

Ott voltam én is akkor a porosz
harcúterén hadosztályommal niár a néme-
teknél, magyar csapatokat vittem, az én
derék hadseregemet, dunántúliakat és
hallottam ott voltak közel szomszédság-
ban a losonciak is. Sok csatát a 25-ösök
dicsősége emelt világtörténelmi ténnyé,
hiszen a vasbrigád a 25-ösök és kassai
34-esek együtt dicsőségesen vették ki ré-
szüket mindig a súlyos megpróbáltatá-
sokból. A hosszú kemény tél, az állás-
harcokkal, de felesleges erről beszélnem,
elég ha azt mondom, hogy jég volt az
ágyuk, hó volt a takarójuk, nyári kis kö-
penyben, de ott állott a magyar felig
megfagyva és az orosz ereje megtörtött
az ő lelkierejének erején.

A 25-ös gy. ezred dicsőségesen
megállotta helyét a Lucki áttörésnél, ahol
12 napi keserves küzdelem után mindent
megmentve, rendezett csapatban vonult
vissza Galícia északi határára.

Az orosz bárholgy küzd és az olasz
harcúterén, az ő szörnyűságes poklával, di-
csőséggel megállja a helyét ez az ezred,
megmutatta azt, hogy bárholva állítsa a
sors a magyart, az ellenség győzni nem tud.

Magyarokon a mi erőnkön már-már
megtört volna az orosz tömegek állandó
támadása, de ők hűségesen véreznék. Ott
voltam én is, láttam a 25-ösöket, azt, hogy
dicsőségesen küzdöttek, míg végre egy
szívszakasztó dolog történt, t. i. hogy édes
hazánkban gonosz lelkű emberek, kishi-
tűséget oltottak a szívekre és megbom-
lott idehaza a rend és a forradalom felé
hajlott minden.

Bekövetkezett a nagy szerencsétlen-
ség, hogy a hadsereg mesze idegen föl-
dön kénytelen volt meghátrálni, kényte-
len volt hazajönni, ahol már csak romo-
kat talált. Jött a szörnyeteg és azt
mondta, nem akarok katonát látni, fel-
bomlott a hadsereg, bevonultak a diktá-
tori rablók és feldúlták hazánkat. De ne
beszéljünk ezekről a rettenetes szomorú
időkről, bár jobb volna elfelejteni min-
dent, de akkor felejtünk mi csak, ha

ujra ott leszünk, ahol a 25-ösök és más
magyar csapatok megmutatták, hogy mi
a magyar hazafiság. És ez e szépséges
emlékmű, — mint mondtam, — egy-
szent ígéret. Ígérete Salgótarjánnak, ígé-
rete azoknak akik itt vannak, közöttünk
az én szent fogadalmam is, hogy nem
nyugszunk addig, még nem érjük el azt
amit ők nem tudtak elérni. Ígéret ez a
szent emlékmű, hogy az ő haláluk sze-
vedésük Salgótarjánnak minden polgárá-
ban, minden lelkében hogy élni fog és
hisszük, hogy az ő áldozatos hazafisá-
guk meghozza, hogy egy boldog Magyar-
országban boldog magyarság fog élni.

Tehát fel a szívekkel, ne kesereg-
jünk, ne sirjunk, hanem törhetetlen aka-
rattal fogjunk össze magyar testvérek,
akiknek szívében csak egy szent érzés
lobog, édes hazánk iránt és egymás iránt,
bizunk, hogy ezen törhetetlen hit vissza-
adja drága nagy hazánkat.

Hódolatom jeléül leleszem e koszor-
ut a hősi emléktáblára, bizzunk egy
jobb jövőben, melyért én is minden pil-
lanatban kész vagyok életemet és vére-
met édes hazánk érdekében feláldozni.

A remek babérkoszoru elhelyezése
és a tomboló lelkesedés elülése után
Traum Péter r. k. esperes plébános, Dr.
Csengődy Lajos ev. lelkész, Szibó Dezső
ref. lelkész és Schlesinger Dániel izr. hit-
oktató áldották meg remek beszédek és
imák kíséretében az emlékművet.

Ezután nagy szeretetováció között
Dr. Sztranyavszky Sándor képviselőnk
lépett a pódiumra és alábbiakat mondotta:

Öfensége megiszteled jelenlétével
hódol Salgótarján város és környékének
közönsége a losonci 25-ös gy. ezred em-
léke előtt. Emlékezik mindazokról a
magyarokról, akik a 25-ös hősi ezred
kötelékében életet, vért áldoztak a ma-
gyar jelenért a magyar jövőért, a ma-
gyar államért.

Az Isten bölcsen rendelte el és
bölcsen teremtette meg az embert úgy,
hogy akkor, amikor szomorú, keserű,
bánatos jelen nehezdedett rá, emlékezte
elkalandozik a múltba. Mi is ma a bu-
bánatos magyar jelenből vissza tekintünk
a múltba, hogy onnan merítsünk erőt a
jelen és jövő küzdelmei számára. Vissza-
tekintünk a távolabbi múltba, mikor
Isten ide vezérelte ezt a népet. Vissza-
tekintünk a múltba, nem-e az Isten
akarata tartotta meg ezen a földön ezt
a népet ezer esztendeig? Visszatekintünk
a közelmúltba akkor, amikor ezer eszt-
endőz hazánkért ontott vért.

Ő megvédeni képes és tud. — Nem
a magyar akarat, nem a magyar kat-
tonak hősiességén, nem a magyar földön
élő idegen ajku népek akaratán mulott-e
a sikert, reményt, hirnevet vlóra váltani?
Isten akarata bölcs. Hogy miért mérte
Hadur népére ezt a bánatos csapást
Ő tudja.

Úgy érzem, hogy lelkünk ma, mely
átöleli a trianoni határon levő magyar
testvéreket, itt ünneplő magyarok ma
lélekben magunkhoz öleljük a ma meg-

szállott területen élő 25-ös hőseket s
azokat a magyarokkal együttérző hűsé-
ges tótokat, kiknek a lelkében ma is
változatlanul él Szent István birodalmá-
hoz való hűséges ragaszkodás. Külön
küldjük szeretetünket ott az idegen föld-
ben dicsőségesen harcolt 25-ösök emlé-
kének. Tartozunk mi élők mindnyá-
jan ezzel.

Ezért megbecsülve egymást szere-
telben, egyetértésben, akaratlan és
munka becsülésében éljen a magyar jó-
vendőért Salgótarján népe, közönsége.

A magyar Isten változatlanul áldja
meg ezt a népet és kovácsolja össze a
jövendő nagy munkájához!

A kiváló szónok ünneplése után
Szabados Béla — Gyula diák „Magyar
zászlótartó előtt” című darabját énekelte
az acélgyári dalárda precíz és alapos
készültséggel.

Dr. Pongrácz György v. 25-ös had-
nagy állott a pódiumra s beszélt a 25-
ösök dádózatairól.

Hideg köbe, merev betűbe vették
be, mondotta hogy volt egy ezred. Volt
egy gyönyörű ezred, törökkék hajtokával
és ezüst pitykével díszítve. A nagy há-
boruban azonban bejárta a Hadak Utját
és amerre ment, utja a kiomlott hősi
vértől piros lett.

Az ezred szíve magyar volt, mert
szálai ebben a mi szűkebb hazánkban
gyökereztek. Innét fakadt mindazon hő-
siesség, amelyet az ezred kifejtett. Az it-
teni anyatej növelte azt a lelket, erőssé
tette azt a testet, amely áldozatul volt
képes dobni önmagát a hazáért és Ki-
rályért! De ha szelid szeretettel gondolt
is vissza szűkebb hazájára — amint ar-
cát az előtt álló Hadak Utjára fordí-
totta, arcában kemény dac, elszántság
tükrözőtt s tele hintette a Hadak Utját
olyan cselekményekkel, amelyekből —
hogy nagy költők szavaival éljek — a
késő utókor fog szedni hirtírvágot gyön-
gyös koszoruba.

Most ez a tábla amely előtt állunk,
az ezredről regél. Regél róla emléket,
mert elmúlt. Nem egyes emberek tettei-
ről mesél ez a tábla, hanem egy ezred-
ről, amely önmagában jelentett egyénisé-
get. Mi volt hát ez az ezred?

Izomszál volt a harcoló nemzet meg-
feszített testében, amely ütött, vágott,
küzdött, amely a többi izomszálnak méltó
társa volt!

Lélek volt a nemzet lelkében, mert
volt saját akarata, saját szelleme, saját
lelkesedése és fel tudott oldadni a harcoló
nemzet egységes lelkében!

Saját célja, saját feladata volt, ame-
lyet hősi elszántsággal töltött be.

De hát valóban elmúlt ez a szép
ezred? Valóban elpusztult minden, ami
benne kincset jelentett? Ez az emléktábla,
amely előtt állunk talán sírkő, amely te-
metet takar?

Ha nemzetünk keresztényi hitéhez
folyamodom, meggyőződéssel válaszolom,
hogy nem.

Az ezred elmúlt valóban, mint szer-
vezet, azonban lelke, szelleme tovább él.
Ez az emléktábla tehát, amely előtt ál-
lunk nem sírkő, amely teletet takar,
hanem kőbe véselt s ezzel megörökített
bizonyítéka annak, hogy az ezred lelke
él, tagjai ha szétszórva is, de édesanyjuk,
saját szűkebb otthonuk kebelében csak
jelszóra várnak és gyermekeiket az ezred
szellemével táplálják s amint megharsan
egyszer a magyar harcosok riadója, az
ezred tagjai és ifjúságuk ugyanezt a ne-
mes szellemet fogják a kibontott zászló
alá hozni. És akkor ismét hallani fogjuk,
amint a feltámadt ezred ritmikus léptei
alatt dobog az Osztrovszky Veporr hegy-
lánc, hallani fogjuk, hogy veri vissza a
Vág völgye az ezred harci dalát, látni
fogjuk, hogy Szent István koronájának
fénye miképp foglálja el újból a hármás
halmot és lelkes éltetéssel fogjuk üdvö-
zölni a diadalmas hadak urát a koronás
magyar királyt, Szent István és Árpád-
ház dicsőséges utódját!

Kacagva, boldogan fogja a feltámadt
ezred szelleme Nógrád Gömör és Zólyom
fiatit a magyar harcos sereg tömegében
előre vezetni s ha az új hadak útján is-
mét piros lesz a föld, mindenütt, ahol az
ezred a nagy háboruban vérét hullatta,
a vércseppek mint apró lángok fognak a
mennyebe felszállani, hogy csillagokkal
szórják tele a hadak útját és elkeressék
a mennyboltról a magyar nemzet mai
sötét éjszakáját.

Ezt jelenti a ma leleplezett tábla.
Tehát ez a tábla nem sírkő, hanem a
második ezredév magyar boldogulásának
egyik szerény pillére.

Hálával és köszönettel kell Ő Kir.
Fensége József főherceg, magyar tábor-
nagy Úr elé is járulnunk, mert Őfensé-
gének ez ünnepélyen történt kegyes
megjelenése nem csupán azt a hagyomá-
nyos szeretetet jelenti, amellyel hön tisz-
telt ősei a magyar nemzet iránt hagyomá-
nyosan éreztek, hanem külön katonai
elismerést is a 25-ik gyalogezred irá-
nyában. Őfensége egyike volt azoknak a
magyar hadvezéreknek, akik a lezajlott
világháboruban tábornagy pácájukkal
megmutatták az utat, amelyen a magyar
harcosoknak küzdenie kellett. Ha tehát
az ezred emléktáblájának leleplezését
magas személyének jelenlétével volt ke-
gyes kitüntetni, ez azt jelenti, hogy ez-
redünk hősi magatartásáért, áldozataiért
katonai feljebbvalói elismerését fejezi ki.

Ő Királyi Fenségének ezt a magas
kitüntetést mi, az ezrednek életben
maradt tagjai hódolattal és meleg szív-
vel fogadjuk. Mély halát érzünk érte,
mert a világháboruban vitéz vezérünknek
elismerése a legszebb koszoru a hősi
halottak szemédelén, de egyúttal az élő
harcosoknak boldogan kidomborított
keblén is.

Szavaimat azonban polgártársaim-
hoz kívánom intézni, akik nem voltak a
harcoló ezred tagjai, továbbá ennek a
vidéknek, a 25-ös ezred földjének fia-
talságához.

Ez a tábla, amely előtt állunk nem
üres meséket, hanem munkát, kenyeret,
boldogságot ígér, mert ez volt az, ame-
lyekért a 25-ik ezred harcolt s nem üres
jelszavakért.

Tiszteljék tehát Önök ezeket a szent
hagyományokat, mert azok meleg otthont,
munkát, becsületes boldogulást, államfe-
gyelmet, társadalmi rendet, jólétet jelen-
tenek.

Hallgassák meg Önök azt a paran-
csot, amelyet ez a tábla hirdet, mert ez
a parancs mutatja az utat, amelyen ha-
ladunk kell boldogulásunk felé. Köves-
sék Önök a régi 25-ös ezred szellemével
annak önfeláldozó fegyelmével megma-
radt országunk Kormányzóját, mert csak
az ő vezérletével tudjuk a nemzeti be-
csület útját megjárni és elérni azt a kort,
amely megnyitja előttünk börtönünk aj-
taját és ismét szabaddá, hatalmassá, de
egyúttal boldoggá is tudja tenni azt a
népet, amelyik kebeléből a dicsőségben
elmúlt 25-ik magyar gyalog ezred meg-
született.

Mi pedig kedves ezredtársaim, akik
visszaemlékszünk a vérről festett orosz
hómezőkre, a ráczországi véres harcokra,
az olasz front megrendítő tragédiáira,
emlékük meg fővegünket ezredünk em-
léke előtt és mondjunk lelkünkben mély-
séges imát hősi halott bajtársaink emlé-
kéért és hazánk, nemzetünk feltámadá-
sáért!

A nagyszerű beszéd után Gaál Ferenc
v. 25. főhadnagy az emlékműbiz. tagja len-

lete alatt a vár bevételeiben. 1731-ben
Korziika szigetére került a sokat hánya-
tott ezred, hogy leverje a föllázadt hegy-
lakókat. 1743-ban már Parmánál a fran-
ciák ellen küzdött, része volt Genua be-
vételeiben s Camposantonál pedig egye-
nesen a 25. ezred döntötte el a csata
sorsát.

1757-ben résztvett a diadalmas kölni
csatában, 1758-ban Daun tábornagy ve-
zérlate alatt résztvett a leutheni és hoch-
kirscheni csatákban, majd Berlin körül-
zárásában.

1763-ban az ezredet Csehországban
találjuk. Itt kapta a 25. számot. 1788-ban
a törökök ellen küldték. 1793-ban Né-
metalföldön az ezred megvívja a franciák
birtokában levő Valencienné nevű erődöt,
Koburg herceg tábornagy vezérlete alatt.
1794-ben Napoleon ellen vitték harcba
Olaszországba, de itt Bassasónál az ezred
szerencsétlenül járt, mert a nagyszámu
ellenség körülfogta s javarészt fogságba
ejtette. A megmaradt egy zászlóaljnyi
gránátos résztvett a calianoi diadalmas
ütközetben, ahol nyolc ellenséges ágyut
foglaltak el.

1800-ban résztvett a hohlenliendenicsa-
tában. 1805-ben az ezredet Tirolban találjuk.

Még az évben résztvett a diadalmas
wagrami csatában, 1808-ban hősiiesen
harcolt az ezred a drezdai és a győzel-
mes kulmi csatában. A lipcei népcsatá-
ban több kitüntetést kapott.

Az ezredet 1847-ben az olaszországi
csataterre küldték. Itt részt vett a vican-

zai ütközetben. Később Radetzky tábor-
nagy hadseregébe került. 1848-ban az
ezred két zászlóalját Bécs ellen küldték,
hol szintén több üteget foglalt el s né-
hány hónappal később a prágai fölkelést
verte le, ahol egyes ezredek is lázongtak.
1853-ban átvitt az ezred Magyarországra
s Besztercebánya lett az állomás helye.
1859-ben résztvett az olasz háborúban.
1882-ben az ezredet Plevljébe helyezték
át, abból az alkalomból, hogy Boszniában
a második fölkelés kiűzt, melyet azon-
ban Pandur alezredes vaskézével elfojtott,
1883-ban végre az ezred hazaérkezett s
az ezred törzsét Losoncon helyezték el,
míg egyes zászlóaljak felváltva Miskolcon,
Egerben, Besztercebányán állomásoztak.

1914. augusztus 26-án volt Pawlow-
kánál a győzedelmes harcnak örökké em-
lékezetes napja, ahol a véraztatta csata-
terén aratta az ezred a győzelem első
babérait s azzal ékesítette a még szűzies
lobogót, az első dicső győzelemnek szent
tanuját. E naptól fogva csaták, ütközetek
végtelen sorozatában, a haditénykedések
minden nemében ritka bátorságával és
halált megvető hősiességével örök időkre
szóló dicsfényvel övezte fejét s jogot
nyert a hazának s a jövő nemzedékek-
nek oldhatatlan lánggal égő hálájára.

A világháboruban Losonc város kö-
zönsége nevében egy négytagú küldött-
ség látogatta meg az északi harcúterén
küzdő 25. ezredet és a véres harcok
emlékeül egy ezüst kúrtöt és nagyobb
mennységű szeretetadományt és tízezer

koronát adtak át az elesett legénység
árváinak. Gömör vármegye részéről Put-
noky Móricz volt főispán vitt ki a 25-ös
háziezrednek egy vagon szeretet-adományt
a háború végén.

Hasonló nagyarányu jótékonyaságban
részesítette az ezredet, illetve annak gö-
mőri születésű legénységét Andrassy Géza
gróf huszárezredes, ki a lövészárokban is
többször felkereste az ezredet. A jászví-
gróf eddig több mint 50.000 koronát ado-
mányozott katonai célokra és pedig saját
ezredénél az 5-ös kassai huszároknak
egy összegben Hegedűs ezredes nevére
30.000 koronát adott az ezred árváinak.
A többi összeg megoszlott a 25. losonci
és a zempléni dominiumáról származó
66. ungvári gyalogezred legénysége közt.

Nem érdektelen, hogy az ünnepi
beszédet tartó József főherceg tábornagy,
nagyszabásu művében: Az, hogy én lát-
tam a világháborút, elismeréssel adózik a
25-dik gyalogezredről, azonban megróttá
a házi ezrednek azon zászlóalját, olasz-
fronton, hol nagyszámu cseh katona volt
beosztva és az 1918. összeomlásnál a
Piave fronton ezek tagadták meg első-
közt az engedelmességet néhány lázító
baka közreműködésével. Azonban
nemsokára eljön az idő, hogy a losonci-
aknak a Hadtört. muzeumban megőrzött
ezüst kúrtje ujra megszólal az e sorok
írójától utoljára az 1914. évi Balassagyar-
mati királygyakorlaton hallott ezred hívó
kúrtjele „A losonci híres lányok...
Rechts herstellen.”

Beretvás pasztilla a legmakacsabb fejfájást is elmulasztja.

dületes, rövid beszéddel átadja megőrzésre dr. Förster Kálmán polgármesternek a megkoszorozott emlékművet, aki azt meghatott szavakkal veszi át fogadalmat téve annak lelkes és becsületes őrzésére.

Soldos Béla főispán, Nógrádvármegye, Bodor László alezredes a helyőrség, Dr. Förster Kálmán polgármester a város közönsége, Hennings tábornok a volt 25. gyalogezred tisztikara és legénysége nevében helyezett koszort az emlékműre, míg a nőegyesületek vezetői Dr. Förster Kálmánné (Mansz.), Niederland Gyuláné (Kath. Nőegylet), Lányi Agostonné (Ev. Nőegylet és külön 30 pengőt a 25-ös szegények részére), Ligeti Ferencné (Izr. Nőegylet) stb. virágcsokrokkal árasztották el az emlékmű alját.

A Hymnus lenseges akordjai zugtak fel az acélgyári dalárdából, majd a Főherceg az emlékmű előtti emelvényre lépett fel diszkisérétével, mialatt a katonaság, frontharcosok diszfelvonalához gyülekeztek.

Közben sokan siettek Bona Kovács Károly helybeli szobrászművészt, a műalkotóját felkeresni, hogy gratuláljanak a művészi sikerhez. A dombormű alsó részén bevésített két sor vers: „Mi meghaltunk, de él az eszme, a feltámadás nincs már messze.” nógrádi Papp Dezső, salgótarjáni író munkája.

Itt kell megemlékeznünk arról a kis, de lelkes gárdáról, amely évek óta lelkes, buzgó, kitartó munkával megteremtette ezt az emlékművet. Sok megtorpanás, lehangolás, részvétlenség, keserű szájizmulott el, míg ezt a megfeszített akarást diadalra juttatta. Nem tudjuk mindegyikét az emlékműbizottság tagjainak, akiknek első elnöke Bacsó József v. 25-ös főhadnagy volt, de kitartó buzgólkodásukért itt kell kiemelni Gaál Ferenc, Báthly László, Schultész Alfréd, Lapsánszky János v. 25. főhadnagyokat, akikhez csatlakozott segítségadással, szindarab-rendezéssel Szabó István, Kraft Aladár, Röder Alfréd, Szántay Istvánnal az élén az egész helybeli 25-ös frontharcos gárda. Dícséret és elismerés a város vezetőségének, a vállalatok igazgatóságának és Salgótarján egész társadalmának, akik mindannyian kivették részüket munkával, anyagiakkal, buzditással a nagy mű létrehozásából.

Az odaát lévők nem fognak róluk elfeledkezni.

Rázendit a bányazenekar egy ropogó indulóra és máris marsol a helybeli diszszázad. Utánuk Ditrich ezredes vezette mellett a 25-ösök veterán sorai, tiszt, altiszt, közlegény. Feszesen, villogó szemmel a foszló szövetű zászló után. Kraft Aladár vezetése mellett a többi ezred frontharcosai, majd a cserkészek és külön zenekarral a pálfalvai levették marsolnak el diszmenetben a főherceg és az emlékmű előtt.

A főherceget még Horváth László v. tanácsnok üdvözlö a helybeli frontharcosok nevében egy acélgyár által készített diszfokost nyújtva át, amit a Főherceg köszönettel átvesz és szívesen elbeszélget a frontharcosok, vitézek csoportjával, akik között Villányi bányaagondnok ismeri fel, mint tűzértisztet, akinek bátorságát történelmi munkájában is elismeri.

A nagy tömeg oszlani kezd egy jól rendezett, megható ünnepség emlékével.

József kir. herceg a polgármester kíséretében megtekinti a várost, majd a a katolikus körbe vonulnak, ahol két-száz terítékű közebed kezdődött délután 1 órakor a bányazenekar kedves zenéjének szereplésével.

A katolikus kör izlésesen feldiszipelt nagyterembe lépő kir. herceget hatalmas éljenzés és zeneszó fogadta. Az első felkösztönt a kormányzóra dr. Soldos Béla főispán modotta, József kir. hercegre dr. Chorin Ferenc a SKB. RT. elnöke. Ezután József kir. herceg válaszolt, megköszönve a kedves és szép fogadtatást. Visszaemlékezik az ország szomorú összeomlására és mond el olyan nagylentőségű tényeket, amelyekről a laikusok nem tudtak és nem is tudhattak. Izso bizakodás, meggyőződéses szavai tomboló lelkesedést váltanak ki a jelenlevőkből, akik sokáig állva ünnepelték a főherceget. Beszéde után Róth Flóra bányaügyi főtanácsos köszöntötte az Emlékműbizottságot és művészt, majd dr. Pogány József Ditrich ezredet, aki Bécs-

ből jött ide, az ő 25-ös volt katonái közé. Ditrich ezredes általános tetszés mellett köszöntö meg az üdvözlést. Szántay István a városunkba érkezett 25-ösöket köszöntötte élükön Hennings tábornokkal és a 25-ös hadirokkantakat, árvákat. B. Kovács Károly szobrászművész, a gyönyörű emlékmű alkotója köszöntö meg ezután az elismerő szavakat.

Végül Ligeti Imre v. huszonötös tiszt üdvözölte az összes vendégeket.

A bányatársulati kiváló zenekart Gabriel bácsi dirigálta személyesen.

D. u. 3 órakor József kir. herceg miután az Emlékmű kis másolatát átnyújtotta neki, eltávozott a zenekar indulója és a jelenlevők tomboló ünneplése között. Chorin dr. elnökkel szállt autóbá és az üvegyárba hajtottak, ahol Köhl Oswald és Szenté László igazgatók fogadták és kalauzolták a főherceget, aki nagy elismeréssel szemlélte a gyár gyönyörű produktumait. Félórai olt tartózkodás után autójába szállva, szárnysegédével Pestre távozott a főherceg, aki fáradhatatlanul járja ezt a szomorú országot és önt hitet, lelkesedést a csüggedő magyarokba, akiknek a világháború poklában is igazi édesatyja volt.

Hirek és különféle

Halálozás. A baglyasaljai bányakerület népiskolájának igazgató-tanítóját Mrász Józsefet nagy vesztessé és mély gyász érte, mert neje 34 évi boldog házasságot s a halotti szentségek ajtatós felvétele után f. hó 17-én a hajnali órákban meghalt. A megboldogultat f. hó 18-án Baglyasalján a bányatelep sírkertjében helyezték örök nyugalomra. A gyászszertartást Balázs Béla r. kath. s. lelkész vezette. A temetésen megjelentek a kerület üzemi és adminisztratív tisztviselői Dubovszky Elemér bányagazgatóval az élén. A bányatársulat tanítói is teljes számmal vonultak ki s a koporsójára koszort helyeztek. Bender Károly zagypálfalvai igazgatótanító a baglyasaljai munkásdalárdának az énekeivel fokozta a gyász mélységét. Az engesztelő szentmise f. hó 24-én volt a salgótarjáni templomban.

A salgótarjáni áll. polg. fiú- és leányiskola rajzkiállítás. Azok, akik a városhól és a filleres gyors utasai közül megtekintették a polgári iskola rajz- és kézimunkakiállítását, kellemes meglepetésben részesültek. E sorok szerény írója is véletlenül vetődött föl a kiállításra s csak ott vette észre a pompásabb-pompásabb rajz és kézimunkák között, a finom izléssel elrendezett teremben, micsoda mulasztást követelt volna el elsősorban önmagával szemben, ha ezeket a remekbe készült gyermeki munkákat nem látja. A leányok munkájából különösen az ötletes reklámrajzok, csendéletek, diszpárnák, magyaros himnuszok, horgos asztalkendők, aszurmunkák, race készítmények, babák, kötött sálak, fehérneműek tűnnek ki és szereznek osztatlan bámulatot és elismerést csinos és hibátlan voltukkal. A fiúk magyar disztiséi, háztartási cikkek rajzai, ötletes reklámjai (Magyar árut vásárolj, nyaraljunk a Balatonon, menjünk a Salgóra) fűzési, hajtogatási munkái, papírkivágásai, háztartási szerszámai mintha mesteri műhelyekből kerültek volna elő. Nem kisebb csodálatot váltottak ki bennem az anyagminták csodás változatai. Templomok, hagymák, uborkák, gyertyák, görögdiénye belek, összeállított csendéletek, szóadás és más üvegek, percek, kalácsok, a Kálvária, maga a város mind életet nyert a maga természetességében, élethűségében a gyermekművész kezek alatt. Meg kell még emlékezni a praktikus gyermek játékszerekről. Bohócok, szélmalomok, csiszoló ember, tornász, stb. stb. valóságos vásári kész áruk, amikben felnőtt és gyermek egyaránt igaz örömet lelheti. A tanulói iuság vezetőinek, Dörner Géza igazgatójának, Gruy Mária, Horváth Gyuláné, Schmelzer Miklósné, Schleifer Ilona, Bartsch Károly, Egri Endre szaktanároknak a kiválóan eredményes munkáért őszinte szívvel gratulálunk. A salgótarjáni polgári iskola és általa városunk jó hírre ezzel az értékes kiállítással nemcsak a város és környéke, hanem a fővárosból érdeklődő vendégek előtt is maradóan gyarapodott. (Tóth Mátys dr.)

Nyugvópont felé.

Azok a nyilatkozatok, amelyek a lausannei konferenciát bevezették s amelyek a konferencia folyamán csakhamar nyomatékos formában eljutottak a sajtó útján az egész földkerekségre, arról győzhették meg a világ közvéleményét, hogy a nagyhatalmak tisztán látják a világ katasztrófális helyzetét. A tanácskozó delegátusok eddig csak más országokkal való vonatkozásban ismerték a nyomasztó helyzetet s a végzetesen fenyegető veszedelemeket akkor látták meg a maguk valóságában, amikor a nyomor és munkanélküliség vészes tünetei már az ő országukat is ostromolták. Ebből a szempontból tehát a lausannei konferencia oly előjelekkel indult, hogy feltétlen megállapodásra kell jutniok a nagyhatalmaknak, mert különben még nagyobb bajok lesznek urrá a helyzeten. A nagyhatalmak államférfiai belátták a helyzet kritikus voltát s a konferencia bevezető stádiumában olyan kijelentéseket tettek, amelyek alkalmasak voltak arra, hogy az egész világ közvéleménye felfigyeljen és némileg megnyugodjék. Megállapíthatjuk tehát, hogy már a beszédek is jótékony hatást gyakoroltak a világ közvéleményére. Ugy az európai, mint az amerikai közvélemény kielégítőnek tartja a lausannei konferencia eddigi eredményét. A konferencia gyakorlati részének még ennél is nagyobb a jelentősége. Az őt vezető nagyhatalomnak elhatározása, amellyel a jóvátételi és háborus adóssági fizetésekre haladékot adtak, arra az időre, amíg a konferencia tanácskozása folyamatban van, az őt európai nagyhatalom elhatározására az egész világ közvéleményét megnyugtatta. Ebben az elhatározásban már az elkövetkezendő konkrét elhatározások csiráját látjuk. Valóban csak lépések választják el a nagyhatalmakat attól, hogy a záros határidőre megállapított moratóriumot komoly elhatározásból született végleges elintézés váltssa fel. Ez az elhatározás nem lehet más, mint az egész jóvátételi és háborus adóssági probléma gyökeres rendezése és pedig a jóvátételek és háborus adósságok elengedése árán. A lausannei konferencia, a megbeszélések második részében foglalkozni fog a gazdasági rekonstrukció kérdésével és tulajdonképpen ez az, ami reánk — magyarokra nézve döntő fontossággal bír. Egyelőre az őt nagyhatalom és a hat meghívott ország képviselőin kívül még a többi országok nem kaptak meghívást a konferenciára, azonban valószínű, hogy amikor gazdasági kérdésekre kerül a sor, a többi államok és így Magyarország is meg fogja kapni a meghívót, hogy azután közvetlen előadás alapján ismertethessék az egyes delegátusok s így Magyarország kiküldöttei is azokat a nélkülözhetetlen intézkedéseket, amelyekre a gazdasági válság enyhítése céljából elodázhatatlan szükség van.

A magyar kormány az általános világgazdasági helyzet komoly mérlegelése mellett megy a tárgyalásra s ennek a nagy felelősségnek tudatától áthatva vesz részt majd a tárgyaláson. Kettős szempont kötelezi majd a tárgyalásokon a meghívott államokat. Az egyik szempont, hogy miképpen lehet segíteni az általános világgazdasági krízisen; a második szempont az, hogy a nagy koncepcióba miképpen lehet beállítani az ország helyzetét. Ez utóbbi szempont mérlegelésénél a magyar kormányt fokozott felelősség terheli, mert a magyar kérdés az európai kérdés sarkpontjában van s ezért nagyobb figyelmet érdemel mint sok más problémánk aminek megoldására az egyes államok kormányai majd Lausanneba érkeznek. Ugy érezzük, hogy valóban nyugvópont felé közelednek a világproblémák, ezért mi is fokozott reménnyel várhatjuk azt, hogy a magyar kérdés is közelebb jut a nyugvóponthoz s erre abból az okból is szükség van, hogy a lelkek harmóniája általánossá váljon.

Szókrokodésról, emésztési zavarokról, gyomorégésről, vértódulásról, fejfájásról, álmatlanságról, általános rosszullétről igyek reggel éhgyomorra egy pohár természetes „**Ferenc József**” keserűvizet.

Haszorulás, rossz emésztés, erős bomlási és erjedési folyamat a gyomorbélhuzamban, bélbaktérium- és gyomorsavtúltengés a természetes „**Ferenc József**” keserűvíz használata mellett visszafeljődnék. Számos orvos a **Ferenc József** vizet mindkét nembeni felnőtteknek és iskolás gyermekeknek kitűnő szíkerrel rendeli. A **Ferenc József** keserűvíz gyógyszerárakban, drogériákban és fűszerüzletekben kapható.

A Magyar Kárpát Egyesület salgótarjáni osztálya 26-án vasárnap tartja meg hivatalos Agasvári turáját. Kérjük tagjainkat, vegyenek részt kirándulásunkon. Vendégeket szívesen látunk. Indulás a Fő-térről reggel 5 óra 19 perccor vonattal. Turavezető Bortnyik Károly.

Éleslövészet. A m. kir. „Báthori István” 7. honv. kerékpáros zászlóalj f. évi június hó 25., 27-én július hó 4., 11., 18. és 25-én reggel 6 órától 18 óráig a lövöldétől É-ra fekvő területen éleslövészetet tart.

Értesítő. A Rimamurányi Vasmű R.-T. elemi iskoláiról együttesen számol be a Budapestben nyomtatott értesítő. Az országos hírű rimai iskolák nagyszabású nevelő munkájának bizonyítéka ez a 43 oldalas könyv, melyben bennünket különösen a helybeli acélgyári gyönyörű iskola értékes tanterőinek működése, tanulóinak fejlődése érdekel. Egészségügyi, tanulmányi eredmények, sport, kézügyesség, iskolán kívüli népművelés, különféle statisztikák az elemi iskolák nagy fejlődéséről tesznek tanubizonyosságot. A tanító a tantárgyak tanítása mellett sok más irányban van elfoglalva s e célból a különféle tanfolyamok állanak rendelkezésükre, amiket rendszeren a pihenésre szánt vakációban szoktak végezni. Városunk kulturális és charitatív munkájában az acélgyári tantestület nemcsak kiveszi a részét.

MOVE Salgótarjáni Lövészegylet. A múlt vasárnap ünnepelte szerény keretek között tíz éves fennállását ez a lövészegylet, amely minden országos versenyen résztvevő sokszor hozott haza egyéni és csapatgyőzelmeket. Itt helyben megtartott versenyei előkelő részvétellel és nagyszerű eredményekkel végződtek. Klubháza hatalmas tornyával az új városrész fölött emelkedik és onnan gyönyörű panoráma nyílik az egész városra. A MOVE Orsz. Központ részéről dr. vitéz Endre László gödöllői főszolgabíró orsz. elnök jelent meg, akit nagy szeretettel vett körül a polgármesterrel élén a helyi lövészgárda.

2 különálló épület adómentes, konyhakerttel alkalmi áron Somlyó utcában eladó. Érdeklődni lehet Lakásközvetítő irodában Fő-u. 50.

Somoskőnyifaluban 25 évig adómentes lakóház kerttel sürgősen eladó. Érdeklődni lehet a Lakásközvetítő irodában, Fő-utca 50.

Szívesen látom
wridiwatuxletembem,
ahol jól és olcsón
vásárolhat!

M. Nagy Lajos
Salgótarján
Fő-utca 23.

Városházával szemben

Budapest vizitje Salgótarjánban a június 19.-i filléres gyors-sal. Hát igen. A filléres gyors. A legteljesebb demokrácia. Egyenlőség. Mindenki III. osztályon utazik. És civilben distinciók nélkül. Örül az ember, hogy elvegyülhet. Hogy nem ismerik. Hogy ellelelheti egyszer önmagát. Saját becses személyét. A sokszor terhet. Olcsósága mellett a „filléres” népszerűsége ebben az egyszerű magyarázatban kereshető. En azonban a filléres gyorson nem felejtettem el magamat. Hivatalos személyként utaztam. Kedves kötelességgel terhelten. Salgótarján város nevében kellett üdvözlőm ismeretlen vendégeinket. Mindenkihez egyformán kedvesnek kellett lennem. Nem tudhattam kivel állok szemben. Egy önmagát felejteti akaró méltóságos-kegyelmes urral, vagy a szabad napját kihasználó sarki hordárral. Vendég. Különbőség nincs. Budapestről reggel 6 órakor indultunk. Nem aludtam egész éjszaka. Egyszer már lekéstem filléres gyorsról. Most nem volt szabad lekésnem. 1/2 6 óra tájban már nagy volt a sürgős-forgás. A „Munka” pompásan megtervezett külön számát kapkodták az IBUSZ megbízottja kezéből. Ingeny ment. Mikor a kocskiba léptem mindenki annyit tudott, mint én. Ez aztán program volt. Pontos és válogatható. Kevés dolgom akadt. De azért a köszöntés láthatóan jól esett. No meg az, hogy megigérttem, este vissza fogok jönni. Felveszem a panaszokat. Isten ne adja, ha lesznek. Ez imponált. Ha este vissza merek menni, akkor Salgótarján nem fél. Akkor itt lesz valami. Hát nem csalódtak. Egy nagy piros sziv volt az egész város. A polgármesterrel az élén, aki a képviselőtestület és a városi tisztikarral együtt fogadta a vendégeket. A bányazenekar pompás játéka, a fogadás melegsége a filléres gyors 1500 utasát barátunkká tette. Meleg, közvetlen és emberi volt. Emlék. Azután jött a látnivalók arzenálja. A gazdag program. Mult számunkban felsoroltuk. Dicséret érte a helyi vállalatoknak, áldozatkészégüknek. Szép volt ez a vasárnap. Még a jó Isten is jó időt adott hozzá. No és este. A vasas dalárda. A bányai zene. A kiválított kálvária. A város képviselőtestületének, polgármesterének és tisztviselőinek, polgárságának bucsuja. A bányász lámpák, mindmegannyi szentjánosbogárkák. Visszamentem Pásztói. Mit mondjak? Panasz nem akadt. Csak sok-sok köszönet. Sajnálta a napot, hogy vége szakadt. És és — egész tyukszemeket paroláztak a tenyerembe.

(Krónikás.)

A zagypáliai bányatársulati ovoda évzáró ünnepélye f. hó 15-én volt az intelligencia részvétele mellett. Subert Magda bányatársulati ovókisasszony gyönyörű munkát végzett. Az apró magyarok graciosus szavatai, meséi, rajzai, kézimunkái, játékaival a kicsiny színjelenetei roppant nagy tetszést arattak a felnőttek, a nagyok között. A szépen sikerült ovodai ünnepély megkedvelletti minden szülővel az iskolakötelesség előtti játékos nevelő oktatást és tanítást.

Egy külön álló ház, üzlethelyiséggel a Fő-utca, pékkemencével és raktárral Somoskövifaluban örökön eladó, vagyis június 1-től bérbeadó. Érdeklődni lehet a Salgótarjáni Takarékpénztárnál.

A reálgimnázium jutalmazott tanulói. Június 13-án délelőtt diszes közönség a tanári kar és a tanuló ifjúság jelenlétében osztotta ki Dr. Szabó Lajos igazgató a reálgimnázium évzáró ünnepélyén a legjobb viseletű és legkiválóbb előmeneteli növendékeknek az évvégi jutalmakat. Arany, pénz vagy könyvjutalomban részesültek a következő tanulók: I. osztály: Gáspár János, Gottlieb László, Kándera József, Molnár László, Nagy Gyula, Schwartz József, Sonyoczk József, Szabó György, Adorján Aranka, Alexander Éva, Kraft Ida, Lapsánszky Margit, Mottinig Adrienne, Probst Margit, Szántay Olga, Tallián Mária, Tóth Mária, Zsiday Lilla. II. osztály: Fejes László, Gáspár Imre, Hrebik József, Keményi István, Kovács József, Mihalik Andor, Milicz Lőrinc, Molnár Imre, Olay László, Schönk Gusztáv, Strichlrs Károly, Szenthe Kálmán, Windisch Antal, Guttman Lidia, Horváth Hedvig, Jánossy Mártha, Köhl László, Kuchinka Mária, Szóbi Klári, Takács Gabriella, Farkas

Lenke, III. osztály: Deák György, Gerő Ervin, Koncz Lajos, Molnár István, Vagaszky István, Varga Gusztáv, Horváth Irén, Sándor Aranka, Szilvka Ilona. IV. osztály: Forgó István, Fridrich Sándor, Lapsánszky Loránd, Liptay Jenő, Moskát László, Török Zoltán. V. osztály: Gáspár Ernő, Herczog Andor, Kiss Zsolt. VI. osztály: Szabó Géza, Dornay Margit, Gazdag Irén, Neubéler Edit, Hirschbrich László. VII. osztály: Almási László, Horváth Lóránt, Laufer Márton, Szauer Gyula, Dubovszky Sarolta. VIII. osztály: Bóth István, Hoffmann Endre, Malomhegyi Mihály, Perényi Tibor, Réti László, Traum László, Szabó Etelka, Székely Olga. — A reálgimnázium igazgatósága ezúton is hálás köszönetet mond az iskola nemesszívű pártfogóinak, akik bőkezű áldozatkészégükkel lehetővé tették, hogy az intézetnek így sok növendéke részesülhetett elismerő és buzdító jutalomban.

Öngyilkosság. Özv. Orlik Józsefné 29 éves helybeli lakos f. hó 15-én felakasztotta magát Pécskő-utcai lakásán. Hamar észrevették, de segíteni a szerencsétlen asszonyon már nem lehetett.

Kaptuk az alábbi levelet: Hősök vasárnapján.

Május utolsó vasárnapja a Hősök napja. Lelkünk régi elnémult csatákra földjében pihenő véreinket keresi. Emlékeink újra élednek. Látjuk szétrombolt fejjel, átlőtt szívvvel porbahulló bajtársainkat. Halljuk a pokoli vérzivatarban meg-megújuló halálhőrgést.

Vérzik a szívünk, míg a Hősök szobránál állunk, hogy kegyelettel emlékezzünk meg Róluk. A szívem vérzik, arcomat pedig a szegény pirja lepi el, amint tekintetem a hősi halottak volt bajtársaira a hadirokkantakra esik. Az a halálanság jut eszembe, amit az ország a hadirokkantakkal szemben tanusít. Nehéz váltásos pillanatokban, künn a harcúterén, mimindent ígértek ezeknek a Félisteneknek s keserűvé válik a szám íze, ha nézem, hogy mi lett a sok ígértből.

Az ünnepély végén egy ur kocsinak egy pengő borralát adott. Körülbelül ennyi az a havi segély is, amit egy 25 százalékos hadirokkant kap az államtól. Egy 50 százalékos hadirokkant havi segélye 16 P.

Lilafüredet, a tihanyi halélettani intézetet fel tudták építeni, de a háború áldozataival szemben fennálló tartozásunk lerovására már nem jutott pénz. Európa minden állama rendezte már a hadirokkantak ügyét, csupán az az állam feledezett meg hadirokkantjairól, mely olyan büszke szokott lenni fiai hősiességére.

Az utóbbi időben sokat szoktunk hivatkozni, ha a békereviziről van szó, a nagy nyugati népek lelkiismeretéről. Szinte azt várjuk, hogy a volt ellenségeink ébredő lelkiismerete adja vissza nekünk a régi határokat.

Hát hogyan lehet az ilyesmit komolyan hinni?

Ha a mi lelkiismeretünk saját véreinkkel, a világháború áldozataival, a a hadirokkantakkal, hadiözvegyekkel szemben nem mozdul meg, mért várunk csodát ellenségeink lelkiismeretétől. És amíg a saját lelkiismeretünk meg nem mozdul s le nem rójuk tartozásunkat a hadirokkantakkal szemben, addig egy jobb jövőben bizni sem tudok.

Mert nem a békekonferenciák fogják visszaszerezni a régi határokat, hanem a mindenkori frontharcosok, de csak akkor, ha hadirokkantjaink megbecsüléséből, becsületes támogatásukból és megsegítésükből biztatást meríthetnek a nagy küzdelemre.

Vitéz Jónás Ödön
Salgótarján m. város
vitézi hadnagya.

Hirdetmény.

A Salgótarjáni Hangya Fogyasztási Szövetkezet igazgatósága főüzlete részére mielőbbi belépésre szak-képzett, nős 2000 pengő ovadékkal rendelkező bolikezelőt keres.

Javadalmazása havi 100 pengő fix és 1 1/2% forgalmi jutalék.

Havi forgalom cca. 20000 pengő.

Ajánlatok Köntzey Ferenc elnök címére, Salgótarján, Losonczy-utca 24 sz. küldendők.

az IGAZGATÓSÁG.

Szerkesztői üzenetek.

Egy dilettáns közgazdász cikket csak akkor közöljük, ha nevét be-küldi.

Paraszt deák. Kérjük a nevét közölni.

V. B. Szép Cikkeit elkéstek. Program iránt kérem előbb érdeklődni.

B. M. Sor kerül a cikkre.

Fontos határidők

a földhözjutottak részére

a 3200/1932. sz. kormányrendelet szerint.

Június 30-ig. A községi előjáróságok kötelesek minden földhözjutottat a rendeletben adott kedvezményeiről értesíteni.

Julius 15-ig. A községi előjáróságoknál a földhözjutott jelentse be, ha használati díj fizetése helyett továbbra is törleszthető részleteket akar fizetni.

Julius 31-ig. Be kell fizetni az 1932 évi törlesztő részlet első és második negyedévi részletét, ha az évi törlesztő-részlet összege meghaladja a 200 pengőt, (azoknak a földhözjutottaknak, akik használati díj helyett továbbra is törleszthető részleteket akar fizetni.) A földhözjutott, aki ezen túl használati díjat fizet, az 1932 évi használati díj felét, valamint az 1929—1931 évek törlesztő részleteiből hátralékos összeg egyhuzad részét kamatmentesen fizetheti eddig a napig. Kérheti a földhözjutott az Országos Földbirtokrendező Bizottságnál a vételárnak újabb megállapítását.

Augusztus 15-ig. Befizetendő egy összegben a törlesztő részlet 1932 évre, ha az a 200 pengőt nem haladja meg, és ez esetben az első és második évnegyedi részletek után késedelmi kamatot nem számítható. (Ez szól arra a földhözjutottra, aki továbbra is törlesztő-részleteket fizetésére jelentkezett.)

Szeptember 15-ig. E nap előtt elnem árverelhetők, azok az ingóságok, amelyeket azért foglaltak le, mert a földhözjutott a használati díj első felét, valamint a hátralékos törlesztő részletek esedékes egyhuzad részét július hó 31-ig be nem fizette. Ha e napig, vagyis 1932 szeptember 15-ig ezt a tartozást a földhözjutott kiegyenlíti, akkor a szeptember 15-ike előtt foganatósított zálogolás után adóbehajtási illeték nem számítható fel ellene.

Október 1-ig. Fizesse be az 1931 év végén mutatkozó hátralékának egytized részét az a földhözjutott, aki továbbra is a törlesztő részleteket akarja fizetni. Ugyanaddig a napig fizesse be a földhözjutott, aki használati díjat fizet az 1931 év végén fennállott törlesztő-részlet-hátralékának tíz év alatt fizetendő ezidei második felévi részletét, vagyis huszad-részét, valamint az 1932 évi használati díj második felét (amelynek első felévi részletét július 31-ig kellett befizetnie.) Köteles a házhelyhezjutott, a házhely megváltási árának egyhuzad részét négy százalékos kamattal és 0.4 százalékos kezelési költséggel együtt befizetni. (20 esztendőn keresztül.)

Október 15-ig. Ha a földhözjutott az évi törlesztő-részletet, illetőleg az évi használati díjat, valamint 1931 év végén mutatkozó hátralék esetleges részletét e napig be nem fizeti, úgy az előjáróság a kimozdítási eljárás megindítása, esetleg fizetési halasztás engedélyezése iránt a pénzügyigazgatóságnak legkésőbb október 23-ig javaslatot tesz.

Október 31-ig. A Földbirtokrendező Bizottság meghozza ítéletét a vételár újabb megállapítása iránti kérvények dologában.

Leánypolgárista egyenruhák

sapkák és tornafelszerelések
leányok és fiúk részére
kaphatók

vitéz DONÁSZY GYÖZŐ

Magyar divatruházában. SALGÓTARJÁN.

Salgótarján megyei város polgármesteri
7561/1932. hivatalától.

Dr. Förster Kálmán alapítvány
és kamataira pályázati

Hirdetmény.

A nevemet viselő 4000 P.-os szegénységélyző alapítvány évi kamata egy, esetleg több segélyezésre érdemes szegénysorsu salgótarjáni lakos között osztandó szét.

A segély iránt bélyegtelen kérvénnyel pályázhatnak f. évi augusztus 4-ig salgótarjáni lakosok korra, nemre és valásra való tekintet nélkül.

Salgótarján, 1932. június 16.

Dr. Förster Kálmán s. k.
polgármester.

SPORT.

HAC—SSE 2:1 (1:1)

Vasárnap játszották le Hatvanban újból a május 29-én felhőszakadás miatt félbeszakadt HAC—SSE bajnoki mérkőzését.

HAC támadással kezdődik a játék s már a 3. percben korner esik a SSE ellen. A HAC, mint a multkori mérkőzésen is, a 8. percben szerzi meg a vezetést Fabriczy révén, ki átjatsza magát a védelmen s közelről a balsarokba gurítja a labdát. 1:0. Védhető volt. A gól után erős iramu, változatos küzdelem folyik. A 25 percben Dancsák szépen ad ki Virostáknak, ki jó helyzetben van, azonban nem lő hanem ivelten adja vissza középre Dancsáknak, ki védhetetlenül fejeli a hálóba. 1:1. Szép gól volt. A 40. percben Novoszeleczy nagy gól-helyzetből kapu mellé lő.

A II. félidő állandó SSE fölény jegyében telik el. Sorozatos támadásokat vezetett a SSE, lövéseit azonban nem kíséri szerencse. Dancsák fejese kétszer egymásután centiméterekkel kerüli el a kaput. Rigó sokszor 5—6 játékoson viszi át a labdát, amely azonban a kapu előtt kárba vész. A 42 percben a hatvani kapus hosszan adja ki a labdát, Fabricy váratlanul elfut vele, a bekkek nagyon elől vannak, nincs aki megakadályozza s így üres helyzetből a kifutó Csala mellett laposan belövi a győzelmet jelentő gólt. 2:1. A SSE küzd, azonban az egyenlítésre már nincs idő.

A SSE ezen a mérkőzésen gyengébben szerepelt a szokottnál. Egyik csapatrészt sem volt kifogálatlan. A védelem néha bizonytalan volt. A hálósor csak a második félidőben lendült bele a játékba. A csatársor megteremtete ugyan a gólhelyzeteket, különösen a II. félidőben, azonban nem volt, aki azokat góllá értékesítse. Egyénileg Dancsák, Rigó, Müller és Jancsi mutatták a legelfogadhatóbb játékokat.

Vasárnap játsza a SSE utolsó bajnoki mérkőzését a SAC ellen és legalább egy pontot el kell vennie tőle, hogy a 2. helyen végezhesen.

SBTC—BSzKRT 4:1 (3:1)

BASE—KARANCSALJA 10:1. Salgóserleg mérkőzés.

APOLLO MOZGÓ HETI MŰSORA:

25 Sz. 26 V.

29 Sz. 30 Cs.

A szőke csalogány
„Ufa” hangos operett.

Kiegészítésül:
Vígjátékok.

Három ablak
kelet felé.
Izgalmas kémtörténet.

Kieg.: **Vígjátékok.**

Jön! Jön!

Egy mámoros éjszaka.

Kezdetek: szerdán, csütörtökön és szombaton este fél 9 vasár- és ünnepnap d. u. 5, 7 és 9 órakor.